

СРБ И ГРБ а МАЧ И СРП

Полемика: СРБСКИ или СРПСКИ – за и против, објављена у часопису ЛЕСТВЕ (Косовска Митровица, 2015, број 9, страна 51) била је повод за настанак овога текста о националном имену Срба. Тема је и стара, и актуелна и важна. Име је битна одредница националног идентитета. Овде се неће расправљати о одбацивању имена Срби и о замени овога другим именима. Предмет разматрања су само облици имена са кореном срб.

*Етноним **Срб** данас једва да може да се чује у живом говору. Њега је потпуно заменило име Србин. Топонимија се и овде показала као најпоузданији чувар древног имена. Старо, историјско, место у Лици зове се Срб. Налепница на моторним возилима са натписом **SRB** служи као ознака ради распознавања у међународном саобраћају. У електронском каталогу Народне библиотеке Србије и других библиотека укључених у систем узајамне каталогизације, ознака за језик на којем су књиге написане, кад се ради о књигама на србском језику, је **срп**. Много примеренији код за овај језик и препознатљивији у међународној комуникацији био би **срб**.*

У ме Срб као антропоним, патроним и етноним срећемо највише у Вуковим збиркама српских народних песама и у књижевним делима, листовима и часописима у 19. веку. Песничко име Срб Милутин је познато као књижевни псеудоним владике Никанора Грујића. Један наш савремени песник означио је аутора своје збирке песама само именом Срб (Србски витез први, Београд 1992). Србаљ и Србљи у старим писаним споменицима и српској средњовековној књижевности су етноним, али су се јављали и у функцији топонима.

Пошто се не среће у живом говору, треба скренути пажњу да изговор имена **Срб** тражи дугосилазни акценат. С обзиром да је реч једносложна, друга могућност био би краткосилазни акценат – Срб. Али, тај акценат не приличи овој речи и он њу изобличава. Ипак, тај краткосилазни акценат, у овом случају, лексикографски је озваничен. Помоћу овог акцента преличен је корен речи у изведеницама као што су присвојни придев српски и именица Српкиња. И док песнику Срб Милутину нико не дира у име, његовој савременици, песникињи Милици Стојадиновићевој Српкињи име је промењено и пишемо га и читамо како то она није чинила – Српкиња. Граматичари ову промену у именици женског рода и у присвојном придеву тумаче правилом о једначењу сугласника по звучности и применом фонетског, а не етимолошког правописа.

Појединцима, осетљивим према интегритету народног имена и језика, не допада се ова промена, а посебно им смета што се Српкиња и српски доводе у везу са именицом срп којом се означава алатка за резање, кошење травнатог биља, шибља и кукурузовине. Зато се они залажу да се пише Србкиња и србски. Међутим, да би се ове речи изговарале онако како је написано, у њима би морао бити сачуван дугосилазни акценат. Изговаране са прописаним краткосилазним акцентом, оне се чују као Српкиња и српски без обзира на то како су написане. Проблем је, дакле, у акценату који су лексикографи наметнули именици Срб и који њој не одговара.

Погрешним акцентом измењена је гласовна вредност трећег сугласника. Поређења ради: ако се у речи Бѡг дугосилазни акценат замени краткосилазним, то се у говору чује као Бѡк и то је уобичајен поздрав у Хрвата. Ако бисмо у речи крв променили акценат и ставили крѡв, то би се чуло као крѡф. Чини се као да је погрешне акценате на речи са кореном срб - стављао неко ко није имао слуха за мелодију србскога језика, неко ко тај језик није добро познавао или није имао афинитета према томе имену.

Насупрот лексикографима, мислим да имену Срб припада исти дугосилазни акценат као именицама: бѡг, вѡк, грѡб, грѡм, дѡн, дѡр, жѡр, крѡв, рѡд, срѡж, срѡс, стѡб, цѡрн, чѡр... А речи срѡп, која означава алатку, припада краткосилазни акценат као и речима: мѡч, вѡш, вѡх, грѡб, сѡч, смѡрт. Међутим, у савременим речницима срѡп је добио дугосилазни акценат и писан је као срѡп што у говору може да се чује или као срб или као преломљена реч ср – п.

У двоакценатском Речнику косовско-метохијског дијалекта Глигорија Елезовића (1932-1935) именица срѡп је, такође, са дугосилазним акцентом што је, вероватно, преузето из других речника. Али множина, која није забележена у ранијим речницима, носи краткосилазни акценат: срѡпови.

Скраћено као Срѡб, ово име се не може изговорити како ваља а ни отпевати. То се најбоље може уочити у епским народним песмама, у десетерачким стиховима, где се Срб нужно изговара са дугосилазним акцентом јер то налаже сама мелодија стиха. Ево неколико стихова из Вукових збирки народних песама наведених у *Рјечнику hrvatskoga ili srpskoga jezika* у издању ЈАЗУ. Ови стихови су тамо наведени без акцената: *Пиши књигу Србу Радосаву; А Илију Срба саранише; Мртва оног Срба понесоше*. Овај Рјечник, иначе, за именицу Срб прописује краткосилазни акценат у свим падежима једине и множине, осим у другом падежу множине.

Често имамо прилику да чујемо како патријарх Иринеј надахнуто изговара речи „наша Црква“ и како вокално р бруји и узноси се ка небесима. Исти такав бруј треба да се чује и у речи Срѡб. Напротив, са краткосилазним акцентом Срѡб се чује као Срѡп, а у речи српски, када се глас р сасвим утиша, чује се само „спски“.

Сажет сугласнички склоп у речи Срѡб, на разним подручјима и у разним језицима, навело је говорнике и писце да му додају самогласнике. Тако су настали облици: **Серби, Сервлон, Сарби, Сарбати (Сармати) Сораби, Сирби, Сурби...** Лексема Срѡб са значењем Србин, осим у српском, сачувана је још само у чешком језику као **Srb**, и **Srbka** и **srbský**.

Етнимон Срѡб поима се и као симбол, попут речи грѡб. Узајамна блискост ове две речи није само по звучности него и по значењу. Обе су, свака на свој начин, идентитетски заштитни знак. Као што је речено, у средњовековним текстовима етнимонима Срѡбаљ и Срѡбли често су употребљавани као макротопоними у значењу Србија или србске земље, односно, земље у којима живе Срби. Вук Караџић је у свом *Српском рјечнику* (1818) скренуо пажњу да се у једној народној песми десила замена топонима Грѡбаљ (предео између Котора и Будве) топонимом Срѡбаљ. У песми Женидба Ђурђа Чарнојевића налазе се ови стихови: *Поклони му скеле и галије / баи од Срѡбаља па до Реѡбаника*. Вук даје напомену: „Срѡбаља, јамачно ће овдје бити мјесто Грѡбаља...“. Није немогуће да је Грѡбаљ, овај еминентно српски крај у Приморју, некада називан Срѡбаљ. У сваком случају, топоним Грѡбаљ треба наглашавати тако као да му је у корену реч грѡб, а не грѡба. Упућујем на кратку Његошеву песму Вуку Караџићу (Пјесме, Бгд, 1967:114) која гласи:

*Збогом остај, збиљски Срѡбе
храни Срѡбства душом грѡбе.
Биди свагда оне ђуди
да ти Срѡбством дишу груди,
на њеш сваком мио бити,
душом ђу те ја љубити.*

Овде су акценати моји. Какав смисао би имали стихови да се стави краткосилазни акценат на речи Срѡбе и грѡбе! У објашњењу приређивача тачно је протумачен смисао другог стиха као: „Чувај искрено (свом душом) грѡбове (знакове, симболе) Српства“. Ипак, и у Рјечнику ЈАЗУ и Речнику САНУ пише: Грѡбаљ.

Потсећам да су у 18. и 19. веку писци као што су Ђорђе Бранковић, Павле Јулинац, Јован Рајић, Сима Милутиновић Сарајлија, Јован Стерија Поповић, Петар Други Петровић Његош, Стефан Митров Љубиша, Димитрије Милачић, Чедомиљ Мијатовић, Јосип Ђелчић, архимандрит манастира Високи Дечани хаџи Серафим Ристић, Милоје С. Милојевић, презиме светог кнеза Лазара писали

као Грбљановић или Гербљановић. Неки од њих су исто презиме писали и уз име свете кнегиње Милице и њиховог сина светог деспота Стефана. Јаков Лукаревић је писао Гребелановић. Мавро Орбини написао је, међутим, Хребелановић (1601) и ово буде примљено у науци и остаде до данас. (Видети у књизи Вере Милосављевић *Чувари имена*, Београд 2004: 114). Аналогно презимену Грбљановић и данас постоји презиме Србљановић.

Насупрот лексичком пару Срб и грб, имамо други пар речи: маћ и срп, које и сликовито исказују употребну вредност овог оружја и оруђа. Ове лексеме, са краткосилазним акцентом, самим својим звуком изазивају представу брзине и оштрине. Маћ служи да се њиме замахне и да се противник макне или смакне. У народној песми у изразу „Маће војску..“ садржано је и ово значење: макнути или замакнути, односно снажно и брзо покренути војску.

А српом се сече, коси, реже или скупља покошено. Као да сама реч својим обликом предочава те радње.

За сакупљање покошеног жита српом, у говору земљорадника, постоји реч руковедати. Муж косом коси, а жена српом руковеда. Овакав приказ сељанке са српом у руци, савијене у пасу, може добити присенак и неке ритуалне радње. Треба ли се бојати да би повезивање имена Српкиња и срп могло бити подржано и сликом сељанке која скупља покошено?

Женски род од имена Срб има два облика. Први, архаичан облик, Србка, употребио је Његош у *Горском вијенцу*. Напоредо с тим, већ у следећем стиху, он је употребио и други облик Српкиња, а не Српкиња. Са дугосилазним акцентом, Србка има исти тоналитет као Црква. Његошев рукопис се, међутим, не поштује и поменуте речи у његовом делу, изузев првог издања, штампају се као Српка и Српкиња.

У речницима, одреднице Српкиња и српски са краткосилазним акцентом и самогласником п, издвојене су из породице речи са кореном срб- и налазе се после одреднице срп. На овај начин се прекида континуитет етнонимских одредница и нарушава се интегритет етнонима.

Овакви резови у језику, кад је у питању национално име, тешко се могу правдати правописним разлозима. Примери у Даничићевом *Рјечнику из књижевних старина српских* (1864) показују, међутим, да се још у средњовековним писаним споменицима појављују оба облика: и „краљ србски“ и „краљ српски“. Није искључен уплив суседних језика на ове процесе. На пример, у грчком нема гласа б, а у немачком начину изговарања србских речи, како

смо то могли чути у наших домаћих Шваба, глас б замењиван је гласом п. На пример, србску реч бунда они су изговарали као пунта. Није ли на сличан начин настала и пољска реч пан од старије речи бан? А баш то неки гласовити етимолози поричу.

Од етнонима Србин није изведена реч Србинка за женски род, као Русин, Русинка, при чему не би дошло до промене корена. Остаје нам зато да бирамо између облика Српкиња и Српкиња. Многима први облик може да звучи епски растегнуто, пренаглашено и архаично. Али, ко хоће да ову реч пише са њеним етимолошким кореном, тај треба и да је другачије наглашава, свакако не као Српкиња. Исто се односи и на придев србски. Макротопоним Српска, у синтагми Српске земље или у имену Република Српска, може се писати и изговарати као Србска. Дакле, са истим акцентом као Црква.

Како стоји ствар са етником Срб у речницима српскога језика? У првом Вуковом *Српском рјечнику* (1818) најављеном као *Словар србскога језика* а објављеном као *Српски рјечник* Срб је уписан са краткоузлазним акцентом као Срб, исто као и Србин. У овом свом првом речнику, Вук је применио троакцентни систем, без четвртог, краткосилазног акцента (). Лингвиста Павле Ивић је приметио да Вук није био склон нијансирању прозодијских елемената (акценти, дужине). У другом, знатно проширеном, издању *Вуковог Српскога рјечника* из 1852. године, уведен је и обилато је коришћен и четврти, краткосилазни акцент. Срб са краткоузлазним акцентом у првом речнику замењен је обликом Срб, са краткосилазним акцентом, као и у имену Србин. Ту су још са истим акцентом имена Србаљ, Србљин, Србљанин која су у првом речнику писана, примереније, као Србаљ, Србин, Србљин, Србљанин. Мало је вероватно да је промену акцента у другом речнику изводио сам Вук. Његовом уху, навиклом на певни епски десетерац, није могло приањати ово кратко, оштро и нестабилно име Срб које, таквим изговором, као да хоћеш да одунеш или да му кажеш: иш! Име са таквим акцентом није се могло отпевати уз гусле.

Ко је и са којим разлогом стварао ово замешатељство и изобличавао имена? У сваком случају, одреднице о србском етничком и језичком идентитету у речницима, лексиконима и енциклопедијама заслужују више пажње и промишљања. Питање имена је важно и спада у ред оних која се тичу самобитности и достојанства о којима пише бањалучки универзитетски професор филозофије Радивоје Керовић у књизи *Самобитност и достојанство* (Београд – Бања Лука 2015).

Расте свест о томе да је потребно исправити понешто што се у име правилности и науке погрешно радило или се ради. Лингвиста Радмило Маројевић у књизи *Горски вијенац – изворно читање* (Никшић – Београд 1999:16) пише: „За ријечи са кореном срб - ми предлажемо васпостављање Његошевог писања које се подудара са фонолошком структуром, и то у женском и колективном етнониму, словенском топониму и ктетику“. Маројевић је навео као пример ове стихове: *Српкиња га јошт рађала није; О кукавно Србство угашено; Мурат Србску, а Бајазит Босну; и топиш се у србске несреће*. У критичком издању *Горског вијенца* (2004) и *Луче микрокозма* (2016) приређивач Радмило Маројевић, поступио је у складу са овим својим ставом.

Међутим, у *Речнику језика Петра II Петровића Његоша* (Београд 1983) названог, краће, *Речник Његошева језика*, нису забележене Његошеве речи: **Србка, Српкиња, Србство, Србска, србске**. Као Његошеве забележене су речи: Српка, Српкиња, српски, српство – онако како он није писао а, вероватно, ни говорио. Са неодговарајућим краткосилазним акцентом, у *Речник Његошева језика* су унете и речи: Срб, Србаљ. У овом речнику није констатована множина – Срби. Да ли је могуће да те множине као појма о народу није било у Његоша? Наравно да није могуће. У истом речнику, под одредницом Срб, наведен је Његошев стих са овом именицом у множини: *Из мртвијех Срба дозва, дуну живот српској души*.

Изоостављањем облика множине доводи се у питање етнонимско својство именице Срб и наводи се на помисао да то име постоји само као име појединаца са неким посебним обележјима а који могу да припадају било ком народу са било којим другим именом. Зар множина Срби, као име народа, која се избегава и у другим речницима, не би заслужила да лексикографски буде свестрано обрађена?

Занимљиво је да ни у првом ни у другом Вуковом речнику нема колективног етнонима – Срби нити Србљи. Само се у примерима уз одредницу Србињ јавља множина Србиње и то у акузативу множине у стиху: *Ве Србиње јунак причешћује*; затим, помиње се придев србињски у женском роду и множини: *И Србињске избављати душе*. Да ли би неко могао да ово протумачи као доказ да није ни постајао појам Срба као народа? То, наравно, не би било тачно.

Као колективни етноним, Срби, са овим акцентом, појавили су се 1956-58. године у *Рјечнику хрватскога или српскога језика* Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу.

Одредница SRB, S̄rb, S̄rba у овом речнику детаљно је обрађена као етноним, антропоним, патроним и топоним. При томе, у овом речнику се истиче обавезност краткосилазног акцента у свим осталим падежима једнине и множине осим у другом падежу множине за који је уписан удвојен дугосилазни акценат: Срба̄. То значи да би требало говорити: Срба, Србу, Србе, Србом и тако даље, што је готово немогуће. То би било кварење мелодије или нарушавања фонолошке структуре србског језика.

На девет великих страница двостубачног текста у овом речнику описано је око осамдесет речи са кореном срб-. Није се, међутим, могло избећи да се наведе и топоним S̄rb, и то са дугосилазним акцентом – уз образложење: „с таквим се акцентом говори“. Није објашњено зашто исто правило „тако се говори“ не важи и за етноним и антропоним Срб. А није ни наведено где и ко овај етноним изговара као S̄rb. О топониму Срб овде се још каже да је то „село у доњолапачком котару у Хрватској“.

Да је Срб у Лици, стрпљиви читалац је могао да сазна у овом речнику тек из једног примера на немачком језику наведеног из неког извештаја од 1584. године. А Лица је, може бити, и старије име од имена Хрватска. Наведено је још да се у писаним изворима топоним Срб први пут помиње 1322. године и каже се да је он још „у средњем вијеку био главно мјесто, 'стол' унске жупе“. Не помиње се историјски податак да је у Србу 1941. године, 27. јула, подигнут устанак против окупатора и нацистичког терора у усташкој Независној Држави Хрватској. Србско обележје антифашистичког покрета у Хрватској на тај начин је прећутано.

Рјечник у издању ЈАЗУ (свеска из 1956-58. године) био је закон за све потоње речнике србског језика. Правописни Белићев речник из 1960. године, затим Московљевићев из 1964, па шестотомни речник двеју Матица, српске и хрватске, из 1969. и најновији *Речник српског језика* у издању Матице српске од 2007. године поштују акцентуацију примењену у своме узору – Рјечнику ЈАЗУ. Отишло се и даље: ни у једном од ових потоњих речника нема етнонима ни Срб ни Срб. То име препуштено је забораву. Такође, име алатке за сечење и скупљање траве свугде пишу са дугосилазним акцентом као срп, а не срп.

Ни са тумачењима значења речи Срб и Срби у Рјечнику ЈАЗУ није све у реду. Неке ствари изврћу се наглавачке. Цитирам: **SRB, S̄rb, S̄rba, m. pripadnik naroda, koji govori istim jezikom kao Hrvati i koji se smjestio u sjeverozapadnom dijelu Balkanskog poluotoka i pripada južnim Slavenima. O doseljenju Srba vidi s. v. Hrvat.**

Бар две инсинуације, дакле, погрешне информације, нуде се у ове две реченице.

Прво, Срби и Хрвати говоре истим језиком тек отскора. Све до илирског покрета, до појаве Штросмајерове идеје југословенства и Јагићеве сербокroatистике, Срби и Хрвати су говорили различитим језицима и нису имали исти књижевни језик. Хрвати су говорили и писали чакавски и кајкавски који је називан хрватски. Срби су говорили и писали штокавски који је називан србски, а од странаца и илирски. То су верификовали најистакнутији слависти, а кодификовао Вук Караџић.

Избегавањем од давних времена, из политичких разлога, србског имена језика, нећемо се овде бавити. Језик Срба, србски језик, Хрвати су почели да уводе у јавну употребу и књиженост, не без отпора, тек од четврте деценије 19. века. Били су руковођени тежњом да Србе римокатоличке вероисповести, штокавце, који су говорили и писали србски, без обзира на назив језика, претворе у Хрвате и да са језиком присвоје и културну традицију Срба. Тако су о илирском покрету мислили сви умни Срби онога времена, чије мишљење и данас треба не само констатовати него и уважавати. Да су Хрвати прихватили народни и књижевни језик од Срба, то су починиоци тога поступка сами признали. То чини депласираним исказ да србски народ „говори истим језиком као Хрвати“ јер ово може да се чита као да су Срби прихватили језик од Хрвата (међу које су се населили!) а не обратно, како је било у стварности.

Друго, нуди се мистификација о истовременом досељавању на Балкан Хрвата и Срба у 6. и 7. веку са позивом на Порфиригенита из 10. века. Међутим, антички историчари и писци који нису били Срби, и нису били пристрасни према њима, потврдили су присуство србског имена и народа на Балкану много пре тзв. велике сеобе народа. Миграција из Средње и Северне Европе на Балкан и обратно морало је бити и пре помнуте сеобе народа. Истоветни србски топоними на Балкану и широм Европе сведоче о томе.

Следећа дезинформација о Србима у Рјечнику ЈАЗУ тиче се критеријума о конфесионалној припадности као одредници нације. Када се, на пример, у овом речнику напише: „Србин је исто што припадник српско-православне цркве“ онда се тиме прикрива да је Српска православна црква, као Богом благословена историјска творевина, у своме светом саборном телу имала или има, осим Срба, и

припаднике других народа а да, при томе, она нико ме није укидала нити укида национални идентит и никога није силом претварала у Србе. Промена народности на основу вероисповести на србском говорном подручју систематски је примењивана према Србима римокатолицима и мухамеданцима који су претварани у Хрвате и Бошњаке. Овим је извршена повреда њиховог идентитета која има геноцидни карактер.

Данас српски или србски може да говори и пише свако ко то уме и жели и онако како воли, зависно од повода и прилика. При томе, нико не би требало да има разлога да мења име тога језика. Употреба србског језика никоме не укида осећање сопствене националне припадности и право да сам бира своје национално име. Зар није већ Вук написао да се, по правди, сви штокавци могу звати Србима, „а од онијех који су закона Римскога нека каже да је Хрват који год хоће“. Међутим, на промену имена српског језика Вук никада није пристао.

Треба дати легитимитет и једном и другом начину писања и изговора етнонима о којима је овде реч. Шта ће преовладати, српски или србски, то је ствар дуготрајног процеса. Србски ће се чешће изражавати они којима је стало до корена.

Србски језик има своју мелодију не само у песми него и у говору. Када је песник Змај написао: *Песма нас је одржала...* он свакако није мислио на штампане песничке збирке него на песму која се говорила и певала у народу. А Момчило Настасијевић, упућујући на „матерњу мелодију“ знао је да је мелодија језика одјек душе народа. Данас када смо, захваљујући радију и телевизији, опет у ери усмености, важно је не само како се пише него и како се говори. Како ће србски етноними бити обрађени у Речнику српскохрватског књижевног и народног језика, који издаје Српска академија наука и уметности почев од 1959. године до данас (а који се, у припреми од 1893. па до 1953. године, звао Речник српског књижевног и народног језика) знаће онај ко дочека да тај речник стигне до слова С.

Ваљда у њему неће бити двосмислености око идентитета имена и језика какве су се нашле у савременом речнику са називом Речник српског језика у издању *Матице српске* (2007). А тамо стоји:
српскӣ, -а̄, -о̄ – који се односи на Србе; који се односи на Србију, србијански: – језик, -обичаји, - земља, - влада. • Република српска ж државно-правна јединица у оквиру Босне и Херцеговине с високим степеном аутономности, претежно насељена Србима.

Ако се чита како је написано, испада да српски језик постоји само у Србији и да би, сходно написаном, он могао да се зове и србијански.

И то није све што се имена језика тиче. Читамо даље:

српскохрватски, -а, -о 1. (у синтагми – језик) научни назив за језик Срба, Хрвата, Црногораца и Бошњака, који, заједно са словеначким, припада западној групи јужнословенских језика, 2. који се односи на тај језик (његове елементе, особине и др.): - дијалекти.

Како разумети све ово ако не као повлађивање абнормалној појави преименовања србског језика која је почела са илирским покретом, настављена Јагићевом „сербокроатистиком“, па се после разбојништва да ствар буде још занимљивија и замућенија: ово је први савремени речник у којем се нашла одредница србистика. Дата је кратка дефиниција тога појма:

србистика – наука о српском језику и књижевности.

Аутори су упали у клопку својих „добрих намера“. Јер, ово што су написали показује да су прво погрешили кад су синтагму српскохрватски језик прогласили за научни назив језика којим говоре сви побројани народи. Са становишта србистике као науке, коју они легитимизују, то би могао бити само политички назив датог језика за једно одређено време. Тај назив су сви већ одбацили, сви осим Срба или, тачније, *Српске академије наука и уметности* и овог Матичиног речника који се (ненаучно?) зове Речник српског језика. По ономе што у Речнику пише у ове три одреднице, њихова „србистика“ као наука односи се само на непостојећи србијански језик, а србски језик је, следствено томе, отишао Богу на истину. Није схваћено да србистички и сербокроатистички приступ један другог искључују. Требало је одредити се.

Али, да се вратимо на основну тему овога рада и закључимо. **За културну праксу је важно: у књижевним делима која се прештампавају не мењати језик ниједног оригинала, ни у делима Његоша, ни Сарајлије ни других. Промене језика не треба подводити под правописне исправке. Избацивање речи Срб и Србака и Србство из Његошевих дела није ствар правописа, који је привремен, него језика који живи, развија се, али се и брани.**

У Новом Саду 1. маја 2017.

Вера МИЛОСАВЉЕВИЋ

УСКРС У ОПТЕРУШИ

Били су о празнику гости у енклави:

све славни писци, глумци, пратиоци

(узбуђени, очарани призором);

шетње по киши, беседе и стихови, цитати из романа...

а кад другог дана пођоше назад, организовано

(после *службе*, после вечере, вина),

опусте сеоски трг и све се смири, све умину.

У дане по Ускрсу, угреја вечно сунце над Метохијом – блештави златни одсјаји трепере кроз широки предео: низ падине отворене ка југу и терасе украшене чипком винограда.

Са високог неба лије благодет

на малобројне што слушају удаљеног звона одјек

– метални тон,

уплетен у дрхтави напев обамрлог збора:

Блаџослови душе моја Госџодо!

Лије благодет на путеве, дрвеће и жбуње,

камена постоља срањених кућа,

затрављена гробна места – зелене дровке

незацељених површи – као из корена ишчупана рука,

нога.

Лебде и плове све нови и нови облачци,

мирисни таласи из заљуљаног кандила извиру,

та нечујна плима тамне прилике утапа,

док спрам немог скупа јеромонах стоји,

(украшен епитрахилем)

и свеачним гласом псалме им чита

Блаџослови душе моја Госџодо!

Дани су човјечји као тџрава;

као цвијетџ у џољу, тџако цвијетџа.

Дуне вјетџар на њ, и несџане џа,

ниџи ће џа више џознаџи мјестџо њеџово.

Горџана Шубарић Горџиева

Октобар, 2016.

Београд

(Песма је посвећена убијеним и киднапованим Србима из села Оптеруша, Ретимље и околних места, у јулу 1988. године. Све српске куће у овим селима су опљачкане, спаљене а потом срушене до темеља. Убице никад нису пронађене и кажњене.)